

परिशिष्ट

अ. पर्यावरण जागरूकता मापनी

ENVIRONMENTAL AWARENESS SCAE (EAS)

Dr. (Mrs.) Haseen Taj

Please fill up the following informations:-

Name:-

Sex:-

School Name:-

SECTION-1

INSTRUCTIONS:

For each of the statements 1 to 66 ,you will find 4 alternatives. There is only one Correct answer for each of the item. Select the Correct answer and tick mark of Cell of the corresponding alphabet. If you have to erase do it completely. If you mark more than one answer to an item you will get no credit to that answer.

1. Fruits and vegetables must be washed before use because
(a) By washing they look very colourful (b) it is a habit to do so (c) They would have become poisonous and harmful with the use of pesticides (d) They become more tastier
2. Drinking pond water becomes polluted because of
(a) Washing and bathin (b) Wind blows (c) Rainfall (d) Silt
3. Suspended impurities in drinking water can cause
(a) skin and oral cancer (b) cholera and jaundice (c) Head and stomach (d) cold and cough
4. The best way of purifying water is
(a) Evaporation (b) Decantation (c) Boiling (d) Filtration
5. One of the main sources of communicable disease is
(a) Contaminated water (b) Uncleanated water (c) Infectious clothes (d) Direct contact
6. Plant should be nurtured and protected because they give out
(a) Chlorophyll (b) Carbon dioxide (c) Oxygen (d) Nitrogen
7. During respiration humans uses
(a) Nitrate (b) Carbon dioxide (c) Oxygen (d) Methane
8. Drinking water should be free from
(a) Oxygen (b) Bleaching powder (c) Disease germs (d) Potassium permanganate
9. It is necessary to keep our environment clean, to prevent
(a) Health (b) Diseases (c) Smell (d) Garbage

10. Tree planting should be encouraged in cities mainly to ensure
(a) Fruits (b) Fuelwood (c) Fodder to animals (d) pure air
11. Keeping the surroundings of our houses and schools clean is the responsibility of
(a) Municipalities (b) Health officers (c) Sanitary inspectors (d) All of us
12. While cleaning our house, the unwanted and waste things should be
(a) thrown to the streets (b) thrown into the running water (c) collected in polythene bags and deposited in dustbins (d) thrown into neighbour compound
13. Stools and urines should be passed
(a) near ponds (b) in latrines (c) near compound walls (d) on pavements
14. Soil erosion can be prevented by
(a) Constructing dams (b) stopping rain (c) planting trees (d) building houses
15. The soil carried by flowing water can destroy
(a) Small plants (b) mountains (c) big plants (d) animals
16. Conversion of cowdung into gobar gas not only solves the fuel and manure, but also controls
(a) soil erosion (b) pollution of environment (c) deforestation (d) waste
17. Humus is very essential for the growth of
(a) animals (b) plant (c) humans (d) birds
18. The wearing out of soil by the running water is called
(a) humus (b) fertility (c) soil erosion (d) muddy water
19. The fertility of the soil can be maintained by
(a) rearing animals (b) planting trees (c) watering sufficiently (d) using chemical fertilizers
20. One of the most important reasons for growing forests is
(a) to destroy wild animals (b) to remove silt (c) not being able to cultivate (d) to prevent soil erosion
21. Deforestation is mainly because of
(a) soil erosion (b) Population explosion (c) Whirl wind (d) heavy rainfall
22. Which one of the following is not caused due to destruction of forests
(a) poor rainfall (b) animals living in forests lose their habitats (c) Soil erosion (d) Water pollution
23. Organic environment refers to
(a) all living beings (b) non-living beings (c) animals (d) plants

24. Air pollution can cause

(a) Cholera (b) Smallpox (c) Lung cancer (d) Vomiting

25. Water and sun are natural sources of

(a) energy (b) fuel (c) growth (d) heat

26. Fuels should not be wasted because

(a) they are very expensive (b) they are limited and valuable (c) they create foul smell, when spilled (d) they are dangerous, when burnt

27. Use of solar ovens

(a) increases environmental pollution (b) decreases environmental pollution (c) increases demand for solar energy (d) increases demand for solar ovens

28. Resources such as water, sunlight, air, plants, hills, soils and metals are called as

(a) artificial resources (b) natural resources (c) man made resources (d) earth resources

29. The main reason for air pollution is

(a) household and agricultural emissions (b) industrial and motor vehicle emissions (c) motor vehicle and household emissions (d) household and industrial emissions

30. The depletion of forests can be replaced by

(a) enacting laws (b) replacing trees (c) not using trees (d) by chasing away all herbivorous animals living in forests

31. Without air there can be no

(a) rock on earth (b) water on earth (c) Sunlight on earth (d) life on earth

32. There can be no vegetation without

(a) water (b) animals (c) chemical fertilizers (d) money

33. The solar energy is

(a) limited (b) exhaustible (c) non-renewable (d) non-exhaustible

34. The main food of herbivores is

(a) animals (b) plants (c) animals and plants (d) insects

35. The animals who eat only flesh are called

(a) herbivores (b) carnivores (c) omnivores (d) reptiles

36. The manure which is formed out of dead and decaying living organisms is called

(a) chemical fertilizers (b) organic fertilizers (c) bio-mass fertilizers (d) mineral fertilizers

37. The major damage to environment is caused by
(a) animals (b) humans (c) birds (d) natural calamities
38. Afforestation means
(a) cutting of forests (b) clearing lands for cultivation (c) tree plantation (d) barren land
39. Use of fire crackers during festivals contributes to
(a) noise and air pollution (b) air and water pollution (c) noise and food pollution
(d) food and water pollution
40. When too much of salts and minerals are dissolved in water it is called
(a) saline water (b) fresh water (c) rain water (d) soft water
41. The Indian government has taken up the task of purifying the river
(a) Jamuna (b) Ganga (c) Tungabhadra (d) Narmada
42. Reasons for occurrence of cholera is
(a) the curse of the village deity (b) drinking impure water (c) deficiency of nutritious food
(d) deficiency of oxygen in the atmosphere
43. The citizens forum in Kerala fought against the destruction of the natural is called as
(a) Chipok movement (b) silent valley (c) Ganga cleaning project (d) Narmada valley project
44. The living beings which cannot cope will dwindle, while that of the adapted ones will increase. This process is called
(a) habitat (b) adjustment (c) natural selection (d) survival
45. Looking after our natural resources and protecting them from damage is known as
(a) protection (b) Conservation (c) development (d) Sustainment
46. Things which decompose naturally are called
(a) non-bio-degradable waste (b) bio-degradable waste (c) decomposed (d) thrown away
47. Domestic wastes such as tin cans, bottles and plastic goods can be
(a) used to enrich soil (b) recycled in different ways (c) decomposed (d) thrown away
48. As a result of air pollution, the harmful gases and particles form clouds and when they fall to the earth, it is known as
(a) air pollution (b) acid rain (c) ultraviolet rays (d) ozone layer
49. Plants produce their own food using non-living things. Herbivorous animals eat plants. Carnivorous animals eat herbivorous animals and other smaller carnivores and so on. The cycle of who eats whom is called as
(a) natural selection (b) survival of fittest (c) food chain (d) food web

50. the organisms that live and breed in water are called
(a) amphibians (b) herbivores (c) aquatic (d) carnivores
51. The resistance by women to the cutting of forest in Himalayan regions is known as
(a) Silent valley (b) Chipko movement (c) Jagrithi (d) Vimochana
52. The food chains are linked together by one or more common species to form a
(a) food chain (b) food web (c) energy (d) biosphere
53. Any area or place where living organisms and non-living things co-exist , exchange the materials necessary for life and using them again and again is called
(a) abiotic (b) biotic (c) ecosystem (d) afforestation
54. The process of making air, water and soil harmful by smoke , pesticides and sewage is called
(a) pollution (b) decay (c) decomposers (d) contamination
55. The completely decomposed products of plants and animals is called
(a) gravel (b) humus (c) clay (d) sand
56. The process of removal of top soil from one place and carrying it to another by the action of natural agents like wind and water is known as
(a) Soil conservation (b) Soil erosion (c) loamy soil (d) alluvial soil
57. Which one of the following soils holds maximum amount of water?
(a) Sandy soil (b) Clay soil (c) loamy soil (d) rocky soil
58. Chemically humus is
(a) organic in nature (b) organic and inorganic (c) inorganic in nature (d) chemical in nature
59. The topmost layer of the soil which has good water holding capacity is
(a) humus (b) gravel (c) sand (d) rocks
60. When sewage flows into rivers or the sea, fish and other aquatic animals die because of
(a) lack of carbon di-oxide (b) lack of oxygen (c) excess decomposes (d) lack of food
61. The excessive use of pesticides and fertilizers can pollute
(a) air and soil (b) water and soil (c) water and air (d) plants and animals
62. All those resources that are replenished through relatively rapid natural cycles are called
(a) exhaustible resources (b) renewable resources (c) non-renewable resources
(d) inexhaustible resources
63. Using the resources carefully without depleting them is called
(a) renewability (b) conservation (c) non-renewability (d) development

64. Without plants animals life is impossible to exist due to
 (a) lack of oxygen for animals to respire (b) lack of food supply (c) both of (a) and (b),
 (d) lack of carbon dioxide
65. An environmentalist is a person who is interested in the conservation of
 (a) only forests (b) only animals (c) only humans (d) total eco-system
66. Air is
 (a) composed of compound gases (b) composed of a single gas (c) a mixture of different
 gases in different proportions (d) mixture of different gases in equal proportions

SECTION-2

INSTRUCTIONS:

In this section, against each statement from 1 to 35 you will find 'True' and 'False' responses. If a statement is true tick mark the cell below True response, if a statement is false, tick mark the cell below false response against the appropriate number of statement. The cell below false response against the appropriate number of statement. For example:

1. Freely available natural resources such as forests, soil and water can be over used.
2. Drinking water ponds can also be used for washing and bathing.
- 3.3. Birds and animals migrate during cold seasons.
4. Hailstorms will not damage crops and property.
5. During respiration humans use carbon dioxide.
6. Waste papers and banana peels can be thrown on streets.
7. Spitting and throwing waste everywhere can cause diseases.
8. Environment includes all that we see around us.
9. Human life and progress depends upon the natural resources, so we should exploit them to the maximum.
10. Waste products of a factory should be let out to a nearby pond or river.
11. Plants absorb oxygen and release carbon dioxide.
12. Running water does not get polluted, even when the waste is dumped into it.
13. Underground water need not be purified before drinking.
14. All species of plants and animals should be protected to maintain balance in nature.
15. The continuous use of some natural resources such as coal and petroleum get exhausted, if they are not used judiciously.
16. Since $\frac{3}{4}$ of the earth's surface is water can be used plentifully.
17. Cutting of forests is essential to increase the revenue to government than benefit to society.
18. We should try to use renewable sources of energy instead of non-renewable.
19. Chipko movement took place in Kerala.
20. River Ganga cleaning project has been undertaken by Govt. of Uttar Pradesh.
21. River Narmada is associated with hydro-electricity project.
22. Excessive use of chemical fertilizers enhances the fertility of the soil.
23. Agricultural pesticides and insecticides pollute the surrounding water resources.
24. Deforestation causes natural imbalance.

25. Plants help to maintain a gaseous balance in atmosphere.
26. Waste materials like paper, glass and plastic can be recycled.
27. Use of solar ovens leads to air pollution.
28. Sunlight is an exhaustible resource.
29. The cycle of who eat whom is called food web.
30. The animals who eat only plants are called carnivores.
31. Plants are non-renewable resources.
32. Photosynthesis is a process that goes on in animals.
33. Ultra-violet ray and acid rains are one and the same.
34. Food stored in damp places and uncleaned containers gets spoiled by germs.
35. Meda patekar is associated with notional literacy mission.

SECTION-3

INSTRUCTIONS:

For each of items 1 to 16 fill up the blanks the correct answer provided in the end of this page in brackets.

1. Most of the _____ We use comes from trees.
2. Water is given off by trees in a process called _____
3. The _____ trees help to keep us cool.
4. The timber from _____ trees is often used to make furniture.
5. Trees are often used by birds for their _____
6. Trees provide _____ for building and heating houses.
7. Nuts and fruits from trees are an important source of _____
8. Trees help prevent soil _____
9. Trees help to cut down on _____ pollution.
10. Decaying logs and leaves enrich the _____
11. Trees remove some pollutants from the _____
12. The _____ We use on pancakes comes from trees.
13. Most of our _____ is made from trees.
14. Trees use _____
15. _____ is given off by trees in process of photosynthesis.
16. The _____ of pine trees is a favourite Christmas decoration.

(Wood, erosion, noise, syrup, air, soil, shade, nest, oak, paper, cone, furniture, food, oxygen, carbon dioxide, transpiration.)

ENVIRONMENTAL AWARENESS ANSWERSHEET

Student Name: _____

School Name : _____

Sex : Boy / Girl

Locality: Rural / Urban

SECTION-1

Sr.no.	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				

Sr.no.	A	B	C	D
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				

Sr.no.	A	B	C	D
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				
56				
57				
58				
59				
60				
61				
62				
63				
64				
65				
66				

SECTION-2

Sr.no.	TRUE	FALSE	Sr.no.	TRUE	FALSE	Sr.no.	TRUE	FALSE	Sr.no.	TRUE	FALSE	Sr.no.	TRUE	FALSE
1			8			15			22			29		
2			9			16			23			30		
3			10			17			23			31		
4			11			18			25			32		
5			12			19			26			33		
6			13			20			27			34		
7			14			21			28			35		

SECTION-3

Sr.no.		Sr.no.		Sr.no.		Sr.no.	
1		5		9		13	
2		6		10		14	
3		7		11		15	
4		8		12		16	

Section-1	Section-2	Section-3	Total Score

પર્યાવરણ જાગૃતતા કસોટી - તાજ હસીન

વિભાગ-એ નીચે આપેલા ૧ થી ૬૬ પ્રશ્નો માટે આપેલા વિકલ્પ એ, બી, સી, ડી માંથી યોગ્ય વિકલ્પ સામે ✓ ટિક માર્ક કરો. :::

- (૧) ફળો અને શાકભાજીનો ઉપયોગ કરતા પહેલા તેને બરાબર સાફ કરવા જોઈએ ?
 (અ) તેનો કલર સારો દેખાય (બ) તેમ કરવાની ટેવ હોય છે
 (ક) પેસ્ટીસાઈડ દવા તથા જીવાણુ દૂર થાય (ડ) ધોવાથી તે સ્વાદમાં સાદા બને
- (૨) તળાવનું પીવાનું પાણી પ્રદૂષિત થાય છે. કારણ કે ...
 (અ) ન્હાવા ધોવાથી (બ) પવન ફુકાવાથી (ક) વરસાદ પડવાથી (ડ) રેત પડવાથી
- (૩) પીવાનું પાણી પ્રદૂષિત હોય તો થાય છે.
 (અ) ચામડી અને ગળાનું કેન્સર (બ) કોલેરા અને કમળો
 (ક) માથા અને પેટનો દુખાવો (ડ) શરદી અને ઉઘરસ
- (૪) શુદ્ધ પાણી મેળવવા માટેનો સારો રસ્તો :
 (અ) બાષ્પોત્સર્જન (બ) ગાળવું (ક) ઉકાળવું (ડ) શુદ્ધિકરણ
- (૫) રોગના વાહકોના મુખ્ય સ્ત્રોત છે.
 (અ) બંધિયાર પાણી (બ) અસ્વચ્છવાસણ (ક) દુષિત કપડા (ડ) સીધો સંપર્ક
- (૬) છોડવાનું રક્ષણ શા માટે કરવું જોઈએ ? તેમાંથી આપણને મળે છે.
 (અ) કલોરોફીલ (બ) કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (ક) ઓક્સીજન (ડ) નાઈટ્રોજન
- (૭) માણસ જાતને ઉપયોગી વાયું કયો છે ?
 (અ) નાઈટ્રેટ (બ) કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (ક) ઓક્સીજન (ડ) મિથેન
- (૮) પીવાનું પાણી મુક્ત હોવું જોઈએ.
 (અ) ઓક્સીજન (બ) બ્લીચિંગ પાવડર (ક) રોગના જંતુઓ (ડ) પોટેશિયમ પરમેંગેનેટ
- (૯) આપણા પર્યાવરણને ચોખ્ખુ રાખવાની જરૂર શા માટે છે ?
 (અ) સ્વાસ્થ્ય (બ) રોગ (ક) સુગંધ (ડ) કચરો
- (૧૦) વૃક્ષારોપણ શહેરોમાં કરવું જરૂરી છે. કારણ કે ..
 (અ) ફળ (બ) લાકડાનું બળતણ (ક) પ્રાણીઓનો કચરો (ડ) શુદ્ધ હવા
- (૧૧) આપણા ઘર અને શાળાની નજીકની સ્વચ્છ રાખવાની જવાબદારી ની છે.
 (અ) નગરપાલિકા (બ) સ્વાસ્થ્ય અધિકારી (ક) સેનેટરી અધિકારી (ડ) આપણા બધા
- (૧૨) આપણું ઘર સાફ કરતા હોય ત્યારે કચરો કયાં નાખવો જોઈએ ?
 (અ) શેરીમાં (બ) વહેતા પાણીમાં (ક) કચરા પેટીમાં (ડ) પડોશીના આંગણામાં
- (૧૩) પેશાબ પાણી કયાં કરવા જોઈએ ?
 (અ) નજીકના તળાવમાં (બ) મૂતરડી (ક) દિવાલ ઉપર (ડ) ફુટપાથ
- (૧૪) જમીનનું ધોવાણ અટકાવી શકાય છે.
 (અ) ડેમ બાંધવાથી (બ) વરસાદને રોકવાથી (ક) વૃક્ષારોપણ કરવાથી (ડ) મકાન બાંધવાથી
- (૧૫) જમીન ઉપર વહેતું પાણી શાનો નાશ કરે છે ?
 (અ) નાના છોડવા (બ) પર્વત (ક) મોટા વૃષો (ડ) પ્રાણીઓ
- (૧૬) ગાયનું છાણનું ગોબર ગેસમાં રૂપાંતર કરવાથી બળતણનો પ્રશ્ન દૂર થાય અને તે પણ નિયંત્રણ કરે છે.
 (અ) જમીનનું ધોવાણ (બ) પ્રદૂષણ અને વાતાવરણ (ક) જંગલોનું નિયંત્રણ (ડ) કચરો
- (૧૭) ફ્યુમસ ની વૃદ્ધિ માટે વધુ જવાબદાર છે.
 (અ) પ્રાણી (બ) વનસ્પતિ (ક) મનુષ્ય (ડ) પક્ષીઓ
- (૧૮) પ્રાણી સાથે જમીનનું વહેવાથી થાય છે.
 (અ) ફ્યુમસ (બ) ફળદ્રુપતા (ક) જમીનનું ધોવાણ (ડ) કાદવયુક્ત પાણી

- (૧૯) જમીનની ફળદ્રુપતા ટકાવી શકાય છે ..
 (અ) પ્રાણીઓના વસવાટથી (બ) વૃક્ષોના વાવેતરથી
 (ક) પૂરતું પાણી (ડ) રસાયણોના ઉપયોગથી
- (૨૦) જંગલનું ઉગાડવાનું..... મુખ્ય કારણ છે
 (અ) જંગલી પ્રાણી નાશ થવાથી (બ) ખાડો હટાડવો
 (ક) તે વાવેતર માટે યોગ્ય નથી (ડ) જમીનનું ધોવાણ અટકાવવું
- (૨૧) જંગલનો નાશ થવાનું મુખ્ય કારણ
 (અ) જમીન ધોવાણ (બ) વસ્તી વધારો (ક) કુકાતો પવન (ડ) ભારે વરસાદ
- (૨૨) નીચેનામાંથી જંગલનો નાશ થવાનું કારણ છે..
 (અ) ઓછો વરસાદ (બ) પ્રાણીઓ વસવાટ કરવાથી (ક) જમીનનું ધોવાણ (ડ) પાણી પ્રદૂષણ
- (૨૩) રાસાયણિક વાતાવરણ માટે જવાબદાર
 (અ) જીવંત મનુષ્યો (બ) અજીવીત મનુષ્યો (ક) પ્રાણી (ડ) વનસ્પતિ
- (૨૪) હવાનું પ્રદૂષણદ્વારા થાય.
 (અ) કોલેરા (બ) અછબડા (ક) ફેફસાનું કેન્સર (ડ) ઉલ્ટી
- (૨૫) પાણી અને સૂર્ય કુદરતી સ્ત્રોત છે.
 (અ) ઉર્જા (બ) બળતણ (ક) વૃદ્ધિ (ડ) ગરમી
- (૨૬) બળતણનો બગાડ થતો અટકાવવો, કારણ કે ..
 (અ) મર્યાદિત (બ) મર્યાદિત અને કિંમતી (ક) પ્રદૂષણ પેદા કરે (ડ) તે બાળવાથી ભયજનક છે
- (૨૭) સૂર્ય ઓવનનો ઉપયોગ
 (અ) પ્રદૂષણ વધારે (બ) પ્રદૂષણ ઘટાડે છે
 (ક) સૂર્ય શક્તિની માંગમાં વધારો કરે (ડ) સૂર્ય ઓવનની માંગમાં વધારો કરે
- (૨૮) પાણી, સૂર્યપ્રકાશ, હવા, વનસ્પતિ, પર્વત, જમીન અને ઘાતુઓને કહે
 (અ) કુત્રિમ સ્ત્રોત (બ) કુદરતી સ્ત્રોત (ક) માનવ દ્વારા બનાવેલ સ્ત્રોત (ડ) પૃથ્વી સ્ત્રોત
- (૨૯) હવા પ્રદૂષણ થવાનું મુખ્ય કારણ..
 (અ) ઘરગથ્થુ અને ખેતિવિકાસ (બ) ઔદ્યોગિક અને મોટર
 (ક) મોટર અને ઘરગથ્થુ (ડ) ઘરગથ્થુ અને ઔદ્યોગિક
- (૩૦) જંગલો નાશ પામ્યા તેમને કેમ પુનઃસર્જીત કરવા માટે શું કરવું ?
 (અ) કાનુન લાગુ કરવો (બ) વૃક્ષોનું વાવેતર કરવું
 (ક) વૃક્ષોનો ઉપયોગ નહીં કરવો (ડ) જે પ્રાણીઓ ચારો કરે છે તેમને જંગલોથી દૂર કરવા
- (૩૧) હવા વગર ન હોય શકે.
 (અ) ખડકો (બ) પાણી (ક) સૂર્ય પ્રકાશ (ડ) જીવન
- (૩૨) શાકભાજી ઉગાડવા માટે મુખ્ય શું જરૂરી ?
 (અ) પાણી (બ) પ્રાણી (ક) રાસાયણિક ખાતર (ડ) રૂપિયા
- (૩૩) સૂર્યશક્તિ છે.
 (અ) મર્યાદિત (બ) સંગ્રહ (ક) પુનઃ અપ્રાપ્ય (ડ) સંગ્રહ નથી.
- (૩૪) તૃણાહારી પ્રાણીનો મુખ્ય ખોરાક છે.
 (અ) પ્રાણીઓ (બ) છોડવા (ક) પ્રાણીઓ અને છોડવા (ડ) જંતુઓ
- (૩૫) જે પશુ માંસાહારી છે. તેમને શું કહે છે ?
 (અ) શાકાહારી (બ) માંસાહારી (ક) સાકાહારી-માંસાહારી (ડ) સરીસૃપ
- (૩૬) જે પશુ અથવા વનસ્પતિ નાશ પામે અને સડી જવાથી જે ખાતર બને તેમનું કહે છે ?
 (અ) રાસાયણિક ખાતર (બ) કાર્બનિક ખાતર (ક) જૈવિક ખાતર (ડ) ખાદ્ય ખાતર

- (૩૭) પર્યાવરણને નુકશાનકારક મુખ્ય કોણ :
 (અ) પ્રાણી (બ) મનુષ્ય (ક) પક્ષી (ડ) કુદરતી આફતો
- (૩૮) જુગલો વધારવા માટે શું કરવું ?
 (અ) જંગલો કાપવા (બ) જમીન ખેડવી અને વાવેતર (ક) વૃક્ષોનું વાવેતર (ડ) જમીન ઉઘાડી કરવી
- (૩૯) તહેવારોમાં ફટાકડા ફોડવાથી થાય છે.
 (અ) અવાજ અને હવા પ્રદુષણ (બ) હવા અને પાણી પ્રદુષણ
 (ક) અવાજ અને ખોરાક પ્રદુષણ (ડ) ખોરાક અને પાણી પ્રદુષણ
- (૪૦) વધારે પડતો ક્ષાર અને પદાર્થો યુક્ત પાણીને શું કહે છે ?
 (અ) ક્ષાર યુક્ત પ્રાણી (બ) શુદ્ધ પાણી (ક) વરસાદ પાણી (ડ) સાદુ પાણી
- (૪૧) ભારત સરકારે નદીને પ્રદૂષિત થતી અટકાવવા માટે પગલા લીધેલા છે.
 (અ) જમુના (બ) ગંગા (ક) તુગભદ્રા (ડ) નર્મદા
- (૪૨) કોલેરા થવાનું કારણ
 (અ) ગામડાની ગંદકી (બ) પ્રદૂષિત પાણી પીવાથી (ક) અપોષિત ખોરાક (ડ) ઓકસીજન ન મળવાથી
- (૪૩) કેરાલાના લોકોએ કુદરતી સંપત્તીને નાશ થતી અટકાવવા માટે શું કર્યું.
 (અ) ચિપકો આંદોલન (બ) શાંતી રેલી (ક) ગંગા સહાય યોજના (ડ) નર્મદા રેલી યોજના
- (૪૪) જે જીવંત પ્રાણીઓ જે ઓછો સહયોગ કરે છે એ આ પદ્ધતિનું સ્વીકાર કરે અને આ પદ્ધતિને શું કહે છે ?
 (અ) દિનચર્યા (બ) અનુકુલન (ક) કુદરતી પસંદગી (ડ) જીવવાનું/જીવન
- (૪૫) કુદરતી સંપત્તિને નાશ થતો અટકાવવા માટે શું કરવું જોઈએ ?
 (અ) રક્ષણ (બ) સંવર્ધન (ક) વિકાસ (ડ) વૃદ્ધિ
- (૪૬) જે પદાર્થ સડી જવાથી ખાતર બને તેને શું કહે છે ?
 (અ) અજૈવિક કચરો (બ) જૈવિક કચરો (ક) પુનપ્રાપ્ય કચરો (ડ) પુન અપ્રાપ્ય કચરો
- (૪૭) ઘરગથ્થુ વપરાશના સાધનો, ટીન કેન, બોટલ અને પ્લાસ્ટીકનો ઉપયોગ કર્યા બાદ શું કરવું જોઈએ ?
 (અ) જમીન સમૃદ્ધિ (બ) પુન ઉપયોગ (ક) ખાતર (ડ) ફેકી દેવા
- (૪૮) હવા પ્રદુષિત થવાથી અને નુકશાન કરવાથી પ્રદુષિત હવા કણો યુક્ત વાદળો જમીન પર પડવાથી શું થાય ?
 (અ) હવા પ્રદુષણ (બ) એસિડ વરસાદ (ક) વિકિરણની અસર (ડ) ઓઝોન અસર
- (૪૯) અજીવંત જે વનસ્પતિ પોતાનું ખોરાક જાતે બનાવે છે જેવા સાકાહારી પ્રાણી વનસ્પતિ ખાય, સાકાહારી પ્રાણીને માંસાહારી પ્રાણી ખાય છે, સાકાહારી પ્રાણીઓ અને બીજા માંસાહારી અને બધા આ પદ્ધતિને શું કહે છે ?
 (અ) કુદરતી પસંદગી (બ) જીવવ માટે સંઘર્ષ (ક) ખોરાક શુંબલા (ડ) ખોરાક જાળ
- (૫૦) જે જીવજંતુ જીવવા માટે પાણીમાં રહે છે તેને શું કહે છે ?
 (અ) ઉભયજીવી (બ) સાકાહારી (ક) જળચર (ડ) માંસાહારી
- (૫૧) હિમાલય પ્રદેશમાં સ્ત્રીઓએ વૃક્ષોનો નાશ થતો અટકાવવા શું કર્યું ?
 (અ) શાંતરેલી (બ) ચીપકો આંદોલન (ક) જાગૃતિ (ડ) વિમોચન
- (૫૨) જે ખાદ્ય સાંકળ બનાવે છે તે કોની સાથે સહયોગ એકથી વધારે સામાન્ય જાતીઓ બનાવે તેને શું કહે છે ?
 (અ) આહાર શુંબલા (બ) આહાર જાળ (ક) ઉર્જા જાળ (ડ) જીવ માંડલ
- (૫૩) જે વિસ્તાર અથવા જગ્યા જ્યાં જીવંત જીવજંતુ અને અજીવ એક સાથે જોવા મળે અને આ વસ્તુ એક બીજા સાથે જીવન અને એમનું પુનરાવર્તન થાય છે તેને શું કહે છે ?
 (અ) અજૈવિક (બ) જૈવિક (ક) નિવસનતંત્ર (ડ) જંગલો નથી
- (૫૪) જે પ્રક્રિયા હવા, પાણી અને જમીન ને હાનીકાર ઘુમાડો અને રાસાયણિક દવાઓ અને ગટરનું પાણી તેને શું કહે છે ?
 (અ) પ્રદૂષણ (બ) નાશ પામવું (ક) સડી જવું (ડ) દૂષિત

- (૫૫) જે કુદરતી રુપે વનસ્પતિ અને પ્રાણીઓ નાશ પામે તેને શું કહે છે ?
 (અ) કાંકળા (બ) હયુમસ (ક) માટી (ડ) રેતી
- (૫૬) જે માટીની ઉપરની સપાટી એક સ્તરથી બીજા સ્થળે જતી રહે તેનું મુખ્યકારક જેવી રીતે હવા અને પાણી એને શું કહે છે ?
 (અ) જમીન સર્વક્ષણ (બ) જમીન ધોવાણ (ક) ભેજવાળી માટી (ડ) ખડકાળ જમીન
- (૫૭) નીચેનામાંથી કઈ જમીન વધારે પાણી સંગ્રહ કરે છે ?
 (અ) રેતાળ (બ) માટીવાળી (ક) કંકરવાળી (ડ) પથ્થરવાળી
- (૫૮) રાસાયણિક હયુમસ ને શું કહે છે ?
 (અ) કુદરતી કાર્બનીક (બ) કાર્બનીક અને અકાર્બનીક (ક) કુદરતી અકાર્બનીક (ડ) કુદરતી રાસાયણિક
- (૫૯) જે જમીનની ઉપરનું સપાટી વધારે પાણીને સારી રીતે સંગ્રહ કરી શકે
 (અ) હયુમસ (બ) કંકળવાળી (ક) રેતી (ડ) ખડકાળ
- (૬૦) જે ગંદુપાણી નદી અને સમુદ્રમાં જાય છે ત્યારે માછલી અને બીજા દરીયાઈ પાણી મરી જાય છે તેનું કારણ શું છે
 (અ) કાર્બન ડાયોક્સાઈડ ની અછત (બ) વાયુની અછત
 (ક) વધારે નાશ પામવું (ડ) ખોરાકની કમી
- (૬૧) જે વધારે માત્રામાં રાસાયણિક દવા અને ખાતર પ્રદૂષિત કોને કરે છે ?
 (અ) હવા અને જમીન (બ) પાણી અને જમીન (ક) પાણી અને હવા (ડ) વનસ્પતિ પ્રાણીઓ
- (૬૨) જે સ્ત્રોત પાછુ ઝડપી રીતે પાછું કુદરતી રૂપમાં ઝડપી રૂપાંતર થાય છે તેને શું કહે છે ?
 (અ) નાશ પામે તેવા સ્ત્રોત (બ) પુનઃપ્રાપ્ય સ્ત્રોત
 (ક) પુન અપ્રાપ્ય સ્ત્રોત (ડ) જે પાણ મળે નહી તેવા સ્ત્રોત
- (૬૩) જે આપણે સ્ત્રોત ઉપયોગ કરીએ તેનું ધ્યાન પૂર્વક ઉપયોગ ન કરી તો નાશ પામે તો શું કરવું ?
 (અ) પુનઃપ્રાપ્ય (બ) સર્વક્ષણ (ક) પુનઃઅપ્રાપ્ય (ડ) વિકાસ
- (૬૪) જેમા વગર વનસ્પતિ જીવજંતુ જીવન શક્ય નથી
 (અ) પ્રાણીઓના શ્વસન માટે ઓકસીજનની કમી જવાબદાર (બ) ખોરાકની કમી
 (ક) એ અને બી બન્ને (ડ) કાર્બન ડાયોક્સાઈડની કમી
- (૬૫) જે પર્યાવરણ વાદી વ્યક્તિ જે રુચી રાખે છે તે સર્વક્ષણ કરે છે
 (અ) ફક્ત જંગલ (બ) ફક્ત પ્રાણીઓ માટે (ક) ફક્ત મનુષ્ય માટે (ડ) સમગ્ર નિવસનતંત્ર
- (૬૬) હવા શું છે
 (અ) ગેસોનું મિશ્રણ (બ) એક ગેસનું મિશ્રણ
 (ક) જુદી જુદી માત્રામાં ગેસોનું મિશ્રણ (ડ) સમાન માત્રામાં ગેસોનું મિશ્રણ

વિભાગ :: બ નીચે આપેલા ૧ થી ૩૫ વાક્યો સાચું છે કે ખોટું બતાવો અને યોગ્ય ટીક માર્ક કરો.

- (૧) સ્વતંત્ર રીતે જેવા કે કુદરતી સ્ત્રોત જંગલ, જમીન અને પાણી વધારે માત્રામાં ઉપયોગ કરવો.
 (૨) તળાવના પાણીનો ઉપયોગ ધોવા માટે અને ન્હાવા માટે કરવો જોઈએ
 (૩) પશુ અને પક્ષી શીયાળા દરમ્યાન એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ સ્થળાંતર થાય છે.
 (૪) હિમ વરસાદ જે પાક અને સંપતિને નુકશાન થતું નથી.
 (૫) શ્વાસ લેવા માટે મનુષ્ય કાર્બન ડાયોક્સાઈડ નો ઉપયોગ કરે છે.
 (૬) જે કાગળ અને કેળાની છાલનો કચરો શેરીમાં ફેંકવો
 (૭) શુક્રવું અને ગંદો કચરો જ્યાં ત્યાં ફેંકવાથી બિમારી ફેલાય છે
 (૮) જે આપણી આસપાસ દેખાય છે તે પર્યાવરણમાં આવે છે.
 (૯) મનુષ્યની જીવન અને વિકાસનો આધાર કુદરતી સ્ત્રોત એનું શોષણ વધારે માત્રામાં કરવાનું
 (૧૦) કચરો ઔદ્યોગિક કચરો તે તળાવ કે નદીમાં ફેંકવો.

- (૧૧) વનસ્પતિ ઓકસીજન લે છે અને કાર્બન ડાયોક્સાઈડ છોડે છે.
 (૧૨) વહેતું પાણીમાં કચરો નાખવાથી કોઈ દિવાલ દૂષિત થતું નથી.
 (૧૩) જમીનનું અંદરનું પાણી પીવા માટે શુદ્ધીકરણની જરૂરત નથી.
 (૧૪) બધા જ જાતિઓ વનસ્પતિ અને પ્રાણીઓનું સંરક્ષણ કરવાથી કુદરતી સંતુલન જળવાય છે.
 (૧૫) સતત ઉપયોગમાં આવે છે તે વા કુદરતી સ્ત્રોત કોલસા અને પેટ્રોલનો ઉપયોગ ન્યાયપૂર્વક નહી કરવામાં આવે તો નાશ પામશે.
 (૧૬) પૃથ્વી પર ૩/૪ ભાગમાં પાણી છે તેનો વધારે માત્રામાં ઉપયોગ કરી શકાય.
 (૧૭) જંગલોને કાપવાથી સરકાર અને સમાજને લાભ થાય છે.
 (૧૮) જે ઉર્જાનો ફરીવાર ઉપયોગ કરી શકાય તેનો ઉપયોગ કરવો
 (૧૯) ચિપકો આંદોલન કેરલામાં થતું હતું.
 (૨૦) ગંગા નદીને સાફ કરવાનો પ્રોજેક્ટ ઉત્તર પ્રદેશની સરકારે લીધો છે.
 (૨૧) નર્મદા નદીમાં પાણી દ્વારા ઉર્જા ઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે.
 (૨૨) વધારે પડતા રસાયણ અને દવાનો ઉપયોગ કરવાથી જમીન ફળદ્રુપ બને છે.
 (૨૩) ખેતીમાં રાસાયણિક દવા અને જીવાણુ નાશક વાપરવાથી આસપાસના પાણીના સ્ત્રોતને નુકશાન કરે છે.
 (૨૪) જંગલો કાપવાથી પ્રકૃતિ અસંતુલન થાય છે.
 (૨૫) વૃક્ષો વાતાવરણમાં વાયુઓનું સંતુલન કરે છે.
 (૨૬) બિનઉપયોગી વસ્તુ જેવી કે કાગળ, કાચ, પ્લાસ્ટીક નો ફરીવાર ઉપયોગ કરી શકાય છે.
 (૨૭) સુર્યક્રંચના ઉપયોગથી હવા પ્રદૂષણ થાય છે.
 (૨૮) સુર્ય ઉર્જા ખુટી જાય તેવી ઉર્જા છે.
 (૨૯) જે પ્રાણીઓ ખોરાક માટે સ્વતંત્ર છે તેને આહાર જાળ કહે છે.
 (૩૦) જે પ્રાણી વૃક્ષો અને વનસ્પતિ ખાય તેને માંસાહારી કહે છે.
 (૩૧) વનસ્પતિ ફરીવાર ઉપયોગમાં નથી આવે તેવા સ્ત્રોત છે.
 (૩૨) પ્રકાશસંશ્લેષણ પ્રક્રિયા પ્રાણીઓમાં જોવા મળે છે.
 (૩૩) વિકિરણ અને એસિડ વરસાદ બન્ને એક છે.
 (૩૪) જે ખોરાકનો સાફ કર્યા વગર અને ખરાબ જગ્યાએ સંગ્રહ કરવાથી ખરાબ થાય છે.
 (૩૫) મેઘા પાટકર રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા મિશનથી સંબંધિત છે.

વિભાગ :: ક આપેલ યોગ્ય શબ્દથી ખાલી જગ્યા પૂરો.

- (૧) કાગળ (૨) બાષ્પોત્સર્જન (૩) છાપરી (૪) બબુલ (૫) માળો (૬) લાકડું
 (૭) ખોરાક (૮) ધોવાણ (૯) અવાજ (૧૦) જમીન (૧૧) હવા (૧૨) સીરપ
 (૧૩) ફર્નીચર (૧૪) કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (૧૫) ઓકસીજન (૧૬) શંકુ

(૧) વધારે માત્રામાં વનસ્પતિનો બનાવવા ઉપયોગ કરીએ છીએ. (૨) વનસ્પતિની પાણી ગુમાવવાની પ્રક્રિયાને કહે છે. (૩) વનસ્પતિનું વાતાવરણને ઠંડુ રાખે છે. (૪) વનસ્પતિનું લાકડું ફર્નીચર બનાવવામાં ઉપયોગી છે. (૫) પક્ષીઓ ઝાડનો બનાવવા ઉપયોગ કરે છે. (૬) વૃક્ષોના નો ઉપયોગ ઈમારત અને ગરમીથી બચાવવા માટે કરીએ. (૭) ફળો અને ઠંડીયાવાળા વનસ્પતિના મહત્વના સ્ત્રો છે. (૮) વૃક્ષો જમીનને થી બચાવે છે. (૯) વૃક્ષો પ્રદૂષણ અટકાવે છે. (૧૦) વનસ્પતિના વાતાવરણને સડવાથી માં વધારો થાય છે. (૧૧) વનસ્પતિ વાતાવરણને પ્રદૂષણથી બચાવે છે. (૧૨) આપણે ઉપયોગ કરીએ તે વનસ્પતિમાંથી બનાવાય છે. (૧૩) આપણી બહુબધી એ વૃક્ષની બનાવટ છે. (૧૪) વૃક્ષો નો ઉપયોગ કરે છે. (૧૫) આપણને વૃક્ષો આપે છે એ પ્રક્રિયાને પ્રકાશસંશ્લેષણ કહે છે. (૧૬) વનસ્પતિ જે કિસમસના રેકોરેશન માટે વપરાય છે.

વિદ્યાર્થીનું નામ : _____

D-253

શાળાનું નામ : _____

જાતિ : વિદ્યાર્થી ()

વિદ્યાર્થીની ()

ક્ષેત્ર : ગામ ()

/ શહેર ()

વિભાગ એ : યોગ્ય વિકલ્પ સામે ✓ માર્ક કરો.

	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
	A	B	C	D
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				

	A	B	C	D
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
	A	B	C	D
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				

	A	B	C	D
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
	A	B	C	D
56				
57				
58				
59				
60				
61				
62				
63				
64				
65				
66				

વિભાગ બી વાક્ય સાચુ છે કે ખોટું તેમની સામે ટીકમાર્ક કરો.

	સાચુ	ખોટું		સાચુ	ખોટું		સાચુ	ખોટું		સાચુ	ખોટું		સાચુ	ખોટું
1			8			15			22			29		
2			9			16			23			30		
3			10			17			24			31		
4			11			18			25			32		
5			12			19			26			33		
6			13			20			27			34		
7			14			21			28			35		

વિભાગ - સી યોગ્ય શબ્દો વડે ખાલી જગ્યા પૂરો.

1		6		11	
2		7		12	
3		8		13	
4		9		14	
5		10		15	
				16	

વિભાગ - અ	વિભાગ - બ	વિભાગ - ક	કુલ ગુણ